

Gizli Öznenin Yönelme Hali: Buraya Nasıl Geldik?

YAŞAMINI VE ÇALIŞMALARINI NEW YORK, CHENEY VE İSTANBUL ARASINDA SÜRDÜREN MIKE BERG'ÜN "BURAYA NASIL GELDİK?" BAŞLIKLİ SERGİSİ, 25 AĞUSTOS'A KADAR YUNT'TA DEVAM EDECEK. SERGİ ÖZNELİK ÜZERİNE DÜŞÜNMEYE DAVET EDİYOR.

NESLİHAN İMAMOĞLU

Görseller: Sanatçının ve YUNT'un izniyle

Sultanbeyli'de bulunan sanat ve etkileşim alanı YUNT, Mike Berg'ün "Buraya Nasıl Geldik?" adını taşıyan kişisel sergisine ev sahipliği yapıyor.

Serginin basın bülteninden alınmış gibi duran bu ifadeleri metne giriş için seçmemin; cümlelerin ve dolayısıyla metnin "Sultanbeyli" kelimesiyle başlamasının; "sergilenmek, gösterilmek, yer almak" vb yerine "ev sahipliği yapmak" fiilini kullanmamın ve daha ilk paragraftan metnin yapı-sökümüne uğramasının bir nedeni var elbette. Mike Berg'ün sergisinden yola çıkan bu yazıda sanatçıyı değil serginin konumunu merkeze alacağım. Gizem Gedik bu sergi için yazdığı metinde¹ "Buraya nasıl geldik?" sorusunu hafızanın bulanıklığı ve zamanın akışıyla ilişkilendirerek unutmak, hatırlamak ve ironi kavramlarıyla irdeleyiyor. Bu yazıda ise doğrudan sorunun kendisine bakacağım: Gizli özneye / öznelere, yüklemden önce gelen ve vurguyu yüklenen "nasıl"a ve hem mekânı hem de yönelme hareketini imleyen "buraya" kelimelerine odaklanarak Mike Berg'ün işlerini kentin özneleri, kentin değişimi, kamusalılık ve mahremiyet gibi kavramlar üzerinden okumaya çalışacağım.

Biz: Gizli Özneler

"Buraya nasıl geldik" sorusundaki gizli özne "biz" kimi temsil ediyor? İstanbulluları mı, kentlileri mi? İnsanları mı? Doğadaki tüm canlıları mı? Soru doğrudan Mike Berg'e yöneltildiğinde² birlikte çalıştığı ustalardan ve sergi sürecine katkıda bulunan isimlerden bahsedip kolektif üretime vurgu yapsa da daha toplumsal bir özne grubunun varlığı hem sanatçının farklı söylemleriyle hem de işleriyle ortaya çıkıyor. En başından serginin bir soru cümlesiyle adlandırılması izleyiciyi tek bir özne, mekân, boyut, anlam vs. arayışından uzaklaştırıyor. Ve daha ilk adımda, YUNT'un yer aldığı konut sitesinin girişinde bizi karşılayan heykel³ cam cephe aracılığıyla Mike Berg'ün iç mekândaki Piramit'i ile bakışarak izleyiciyi ikilikler konusunda uyarıyor. Gizlenme ve açığa çıkma, doluluk ve boşluk, geçirgenlik ve kapalılık, kamusalılık ve mahremiyet bu sergide birlikte var oluyor. Sergen Şehitoğlu'nun *Yunt* heykeli, geçmişte sergi mekânının konumlandığı arazide yaşayan atları, Mike Berg'ün *Piramit* heykeli antik Mısırlıları, modern bir dille tasarladığı kilim desenleri farklı kültürlerden ve

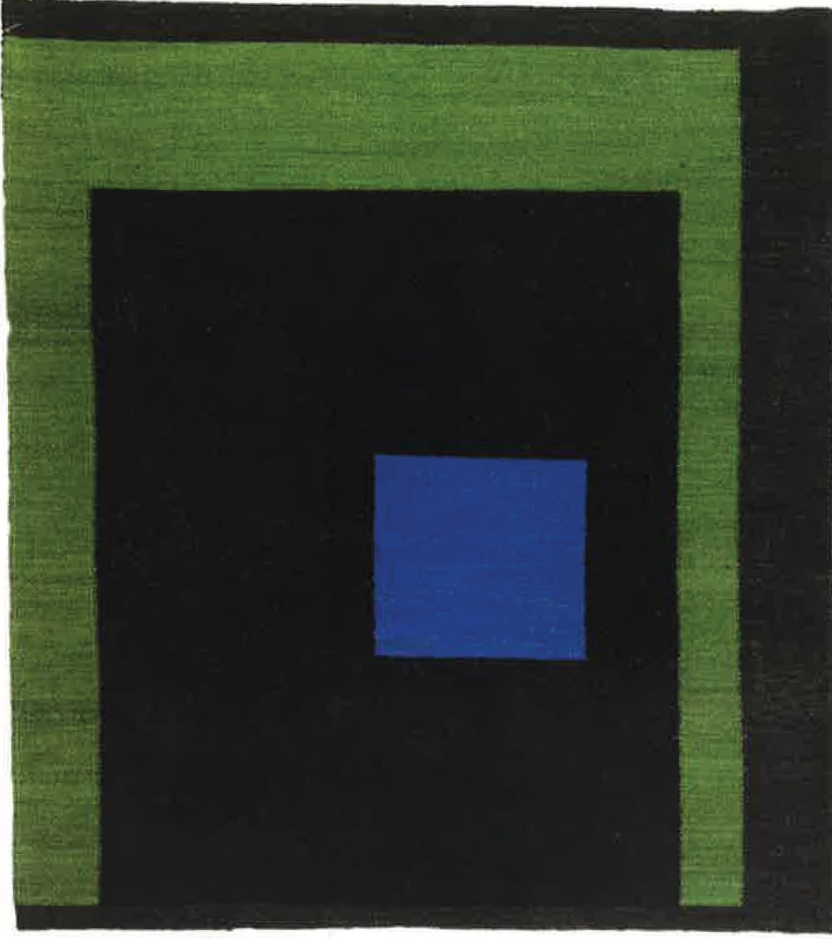
dönemlerden insanları, *Kafes* heykeli fiziksel veya zihinsel sınırlarla hapsedilen tüm canlıları özneleştiriyor. Sultanbeyliler, İstanbullular, kadınlar, sanatseverler... Gizli özne olan "biz" ayrıştırmayı içerdiği kadar "hepimiz"e evrilme potansiyelini de taşıyor. Ve elbette Uğur Tanyeli'nin de bahsettiği gibi "Kentın aktörleri kim" sorusu, kimlerin aktör olduğundan çok, aktörler arası ilişkilere ve diyalog zeminlerine ilişkin bir soru olarak karşımıza çıkıyor.⁴ Yani bu noktada cümlelerin diğer öğeleri devreye giriyor.

YUNT'un ilk iki sergisi, kent kavramını, kentın merkez, çeper gibi geometrik adlandırmalarını sorgu-

luyordu. Bu sergilerin küratörlüğünü üstlenen Emre Zeytinoğlu "Şehir Nerede?" sergisinin kataloğunda "... artık şehirler tek bir merkez ya da bazı simge yapılar ile anılmıyor ve şehir planları da kadim bir kültürün karakteristik özelliklerini yansıtmıyor. Şimdi o metropollerde, birbirini kesen çok sayıda otoyolun aralarında çok sayıda merkez yer alıyor"⁵ diyerek Sultanbeyli'yi de bu merkezlerden biri olarak tarifliyordu. Zeytinoğlu'nun tüm bu sürecin "organik" gelişimine yaptığı vurgu, ilk iki sergiyle bir bütünlük içinde kurgulanmamış olsa da YUNT'un üçüncü sergisinde Mike Berg'ün işlerinde de okunabiliyor. ABD'nin batısından New

Mike Berg
Kafes
2015
Korten çelik
400x300x200 cm
Foto: Zeynep Fırat

Mike Berg
Blue Square
2020
Yün
152x137 cm

York'a, oradan İstanbul'a gelen sanatçı Sultanbeyli'de konumlanan bir galeri mekânında eski ve yeni işlerini sergilerken "burası"nın neresi olduğu kadar "buraya" nereden ve nasıl geldiğini de sorgulatmayı amaçlıyor. Mike Berg'ün işleri üzerinden bu yolculuğun izini sürmek istersek galerinin cam cephesinde sergilenen eskizler, fikirlerin çıkış noktasına dair ipucu verecektir. Üç boyutlu bir heykel iki boyutta üst üste, yan yana gelen, kimi kararsız, kimi keskin çizgilerle başlayabiliyor. Bu anlamda tekrarlarla çalışan, aynı temayı, formu çeşitlendirerek işler üreten, çizgileri benzer hareketlerle çoğaltıp dönüştüren Berg'ün üretim süreci kentin hareketiyle örtüşüyor. "Burası" yalnızca fiziksel bir konumu değil kent aktörlerinin içinde bulunduğu ekonomik,

sosyal, çevresel koşulları da tanımlıyor bir yandan. Bunu yaparken içe veya dışa, merkeze veya çepere doğrudan referans vermediği gibi zaman aralığını da belirsiz bırakıyor.

İçerisi ve Dışarı: "Piramit" ve "Kafes"

Sergi de hem mekân hem de zamana dair bu belirsizlikten besleniyor. Berg'ün farklı zamanlarda üretilen, sergi kapsamında biri açık biri kapalı bir mekânda sergilenen iki işi; *Piramit* ve *Kafes* güçlü bir ittifak kuruyorlar. Hem sergi mekânının hem kentli olma halinin hem de sanatçının pratiğinin farklı yönlerini göstermek için zıtlıkları ve benzerlikleriyle birbirlerine yaslanan bu iki işe daha yakından bakmak ve ikisi arasındaki etkileşimin gücünü görmek heyecan uyandırıyor. Buraya nasıl geldiğimiz, buradan sonra nereye gideceğimiz, buranın neresi olduğu soruları da sanki *Piramit* ve *Kafes*, şeffaflık ve masiflik, açıklık ve kapalılık, kamusal ve mahremiyet ikiliğinin muğlak sınırları arasında yanıtlanabiliyor.

Piramit ağır, masif kütleli; değişim, dönüşüme, harekete kapalı formu; parlak yüzeyi ve Antik Mısır'dan devraldığı mirasıyla kutsallığı, katı kuralları, değişmezliği, kapalı bir iç dünyayı temsil ediyor sanki. Ve bu kutsal obje getirilip şeffaf camlarla çevrili bir galerinin en görünür yerine yerleştiriliyor. Yukarıdan, içeriden ve dışarıdan –galerinin iki farklı cephesinden– görünebilen ya da gözetilebilen *Piramit*'in bir içi var mı, bilmiyoruz. *Piramit* ile temasımız sınırlı. *Piramit* dediğimiz zaman gözümüzde canlanan, heybetli yapılar ve güçlü dış mekân imgesi yıkılsa da onu çevreleme, görme, ona dokunma ve onu anlamlandırma isteği Mike Berg'ün *Piramit*'inde de uyanıyor. Cam cepheye yer alan ve dışarıdan izlenebilen sergileme alanında piramidin farklı boyutlardaki denemelerini, fikir süre-

Mike Berg
Piramit
2024
Çelik heykel
150x150x160 cm
Foto: Zeynep Fırat

manı hem mekânı hem çeperi hem merkezi işaret ediyorsa kamu, kamusal alan ve kamusal sanat da farklı cümlelerde farklı öğeler olarak izleyicinin karşısına çıkabiliyor. “Nasıl” sonsuz tekrar eden bir soru olarak hiç durmadan yanıtını arıyor. Berg’ün işleri gerek kendi aralarında kurdukları ilişkiler gerek sergi düzeniyle yaratıkları yeni etkileşimlerle gerekse sergi mekânının İstanbul’daki konumunun potansiyelleriyle dikkat çekiyor. Sahi “(Biz) buraya (Sultanbeyli’ye, İstanbul’a, dünyanın ya da bu metnin sonuna) nasıl geldik?”

NOTLAR

1

“BURAYA NASIL GELDİK?”, Gizem Gedik, katalog metni.

2

Mike Berg ile söyleşi, Neslihan İmamoğlu arşivi, 24 Mayıs 2024.

3

Sergen Şehitoğlu’nun YUNT için özel olarak tasarladığı, sergi mekânıyla aynı adı taşıyan heykel mekânın hafızasına işaret ediyor.

4

Uğur Tanyeli, “Kentin Aktörleri Kim?”, *Rüya, İnşa, İtiraz: Mimari Eleştiri Metinleri*, Boyut Yayınları, İstanbul, 2011, s. 393.

5

Emre Zeytinoğlu, “Şehir Nerede?” sergisinin kataloğu, 2024, s. 4.

6

Mike Berg ile söyleşi, Neslihan İmamoğlu arşivi, 24 Mayıs 2024.